

שלחו להדפסה

תורמים חיים

כל התשובות: למה מצווה לתרום איברים?

האם ההלכה מכירה במוות מוחי? מה דעת הפוסקים על תרומת איברים? אפשר בכלל לסמוך על הרופאים? ואיך יקום הנפטר בתחיית המתים? מדרך הלכתי לתרומת איברים
הרב יואל בן-נון

השתלת איברים היא נס רפואי, מחוץ לטבע הגוף האנושי. המערכת החיסונית הטבעית יודעת מטבע בריאתה לדחות שתל זר ולהילחם בו. עד שלמדו הרופאים איך להחליש את ההתנגדות הטבעית של הגוף, אי-אפשר היה להשתל איברים מגוף אחר. אם מחלישים את המערכת החיסונית של הגוף יותר מדי, האדם עלול למות ממחלות רבות שיתקפו גוף חסר הגנה. צורך היה ללמוד לדייק, ולמצוא איזון כחוט השערה, כדי להחליש את ההתנגדות הטבעית של הגוף לבל ייחיה את האיבר המושלל, ויחד עם זה, יישאר לגוף התנגדות טבעית נגד אימונים אחרים. החוכמה שנתן הבורא לאדם גוברת על הטבע שברא, ומאפשרת הצלת חיים מופלאה באמצעות ההשתלות.

• הצטרפו לעמוד של ynet בפייסבוק

באופן דומה פועלת גם ההתנגדות הרגשית הטבעית לתרומת איברים מגוף של נפטר. שורה ארוכה של רגשות טבעיים ודתיים שמתעוררים וגועשים לדחות את הרעיון המופלא של תרומת איברים להצלת חיים, עם מות התורם. אם לא נלמד להתמודד עם ההתנגדות הרגשית, לא נוכל להציל חיים.

ההתנגדות הרגשית יש לה חשיבות רבה (כמו שיש למערכת החיסונית), ואין לזלזל בה – בלעדית לא היינו יכולים לטפל במתים, ולנהוג בהם כבוד. ההתמודדות הגדולה עם המוות היא בראש ובראשונה התמודדות רגשית. אי אפשר להקל ראש בקושי העצום של משפחה, לקבל החלטה בשעתה הקשה ביותר, ואי אפשר לבוא בשום טענה למשפחות אבות.

חותמים עכשיו:

כרטיס אדי מקוון

מלאו את פרטיכם, סמנו את השדות לפי בחירתכם - וצוו להציל חיים

[תורמים חיים - טופס](#)

בראש ובראשונה ניצבת השאלה הנוראה מכל – האם יקירו באמת מת? ואולי זו טעות? אולי עוד יש סיכוי? הלוא הוא מנושם, חם, הלב פועם, והוא נראה בדיוק כמו אתמול ושלשום, כאשר הבאנו אותו עם פגיעת ראש קשה לבית החולים. אולי הרופאים מתייאשים מהר מדי? אולי תפילות וזעקות וצדקה, עוד ישישעו, כמו שקיוונו כל הימים והלילות שאנחנו יושבים כאן סמוך למיטתו, ליד הטיפול הנמרץ? הלב מסרב לקבל את הגזרה הנוראה, והלב שלנו פועם יחד עם הלב הפועם בגוף

ואולי יקרה נס?

ובכן יקרי, היו מקרים שאנשים התעוררו וקמו ממצבי תרדמת (קומה) ואפילו ממצב של "צמח", כי באלה המוח עדיין חי. אבל שום אדם לא קם ממוות מוחי, אפילו אם קריסת המערכת עוד התמהמהה. מוות מוחי הוא מוות בלתי הפיך, הרבה יותר מדום לב. לב שנדם אפשר להפעילו מחדש, אפילו בתוך כלי מחוץ לגוף - מי שלא ראה זאת בבעלי חיים, אפשר לראות לו - מות המוח הוא מוות סופי ומוחלט.

אבל כבוד הרב, האם ההלכה מכירה במוות מוחי?

ק! התורה קבעה שחיי האדם הם הנשימה, ורק זה קובע – כך נאמר ביצירת האדם בגן העדן, "ויפח באפיו נשמת חיים, ויהי האדם לנפש חיה", וכך נאמר במוט דור המבול, "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו... מתו". הנשימה היא המחברת נשמה לגוף, וכאשר מתה הנשימה באופן בלתי הפיך, הנשמה כבר נסתלקה והאדם מת, גם אם יש חלקים בגוף שעודם חיים. זו לא גסיסה - זהו מוות! כך קבעה הגמרא, שאין בודקים בלב, בעת חילוף אנשים ממפולת, אלא רק באף - האם יש נשימה, או לא? כך נפסק בכל ספרי ההלכה, וכך נהגו אבותינו תמיד - הניחו נוצה באף, ובדקו אם יש נשימה. מי שלא נשם - מת!

הפיקוד על הנשימה נמצא בגזע המוח, ואם גזע המוח מת, לא תהיה עוד נשימה בגוף זה עד תחיית המתים. כאשר הרופאים המומחים בתחום זה בודקים אם יש חיים בגזע המוח, הם בודקים גם אם יש נשימה עצמית בגוף: מנתקים את מכשיר הנשימה תוך הזלפת חמצן (כדי שלא ייגרם נזק) ומעלים את הרמה של דו-תחמוצת הפחמן בגוף עד לגובה זהה, שאם יש זיק של חיים במרכז הנשימה, מוכרח לבוא נשימה עצמית, ואם אין, פירוש הדבר שהנשימה מתה, והנשמה נסתלקה. מי שממשיך לטפל, מטפל בנפטר, בגוף מת.

יש מקרים שבהם אי-אפשר לבצע מבחן זה, ולכן עורכים גם מבחנים רבים אחרים, והרבות הראשית לישראל, שאישרה את כל הדברים האלה, דרשה עוד בדיקה ייצוגית של מכשיר, במטרה לוודא שאין זרימת דם למוח. הדרך שבה קבעו הרופאים מוות מוחי אושרה כקביעת מוות לפי התורה וההלכה על ידי הרבנות, וגם על ידי הפוסק החכם הרב עובדיה יוסף, ואף נקבעה בחוק המדינה.

אבל כבוד הרב, שמענו שיש פוסקים גדולים וחשובים שחולקים על זה.

אין שום אדם בימינו שיכול לפסוק בכל התחומים ובכל הנושאים שבתורה. כמו שהרופא הטוב ביותר והחכם ביותר, אם לא התמחה בביתו לב ומוח, אסור לו לעסוק בכך. כך גם בחכמי תורה - אין אחד מהם שידע כל.

בתחום הזה יש רק שני אנשים בארץ שעומדים בראש, ויודעים באמת גם את כל ההלכות והתשובות, וגם מכירים את המוח ויודעים היטב את כל הנחיצות לדעת בתחום הרפואי, והם גם רבנים חשובים וגם רופאים – הרב פרופ' אברהם שטיינברג, והרב ד"ר מרדכי הלפרין, שניהם מירושלים, ועובדים ב"שערי צדק". כמוכן, יש עוד רבנים ורופאים שיועדים הרבה, אבל ראיתי ושעמתי, שהרבנים הראשיים זצ"ל, הרב אברהם שפירא והרב מרדכי אליהו, כמו גם הראשונים לציון שליט"א, החכם הרב עובדיה יוסף, והרב הראשי שלמה עמאר, מתייעצים עם שני הרבנים-הרופאים הנ"ל, ושואלים אותם בכל עניין קטן או גדול בתחום הזה.

עם כל הכבוד, כל רב אחר שמחווה דעה בנושא, ולא ממש מבין בו, אינו יכול לפסוק בו הלכה, כשם שאינו לא אעז לפסוק בשאלות של שחיטה וטרפות, מפני שלא התמחיתי בהם. מי שלא למד איך בניו גזע המוח, ואיננו יודע היכן מרכז הנשימה, ולא איך בודקים אם אדם חי או מת, אין משקל מכריע לחוות דעתו, גם אם כחם גדול ומומחה ידוע בהלכה, בתחומים אחרים.

אבל כבוד הרב, שמענו שאי אפשר לסמוך על הרופאים בעניין זה, כי הם רוצים לקדם את הצלחת הרפואה בכל הדרכים, ואם נראה להם שלחולה אין סיכוי לחיות הם עלולים לקבוע מוות כדי להציל חולה אחר. הייתכן?

ברצונו להרחיב את מעגל הרבנים העוסקים בנושא, ארגנתי לפני כמה שנים השתלמות רבנים ב"שערי צדק" תחת

כרטיס תורם

מדינת ישראל - משרד הבריאות
מרכז הלאומי להשתלת איברים
ח.י.מ.מ. 15 תל אביב 67442 טל: 03-510-1111

חותמים על כרטיס אדי

לחצו כאן להגדיל הטקסט

שרביטם של שני הרבנים-הרופאים הנ"ל, ולמדנו מהם וממומחים אחרים במשך ארבעה ימים. מאז אני נמצא בבתי חולים די הרבה, ואני רואה מקרב את עבודת הרופאים בטיפול נמרץ מצד אחד, את הרופאים הקובעים מוות מוחי מצד שני, ואת הרופאים המשתלים מצד שלישי, ואני אומר לכם בודאות, שאין שום אמת בשמועות הללו. מקורן של השמועות האלה באירועים שהיו לפני שנים רבות, בהתחלת ההשתלות בעולם ובארץ.

בגלל החששות האלה, יש הפרדה מוחלטת בין הצוות המטפל בחולה בטיפול נמרץ, לבין הרופאים הקובעים מוות מוחי, ואין שום קשר בין כל אלה, לבין הרופאים העוסקים בהשתלות. בכל האירועים שליוויתי מצאתי יושר מוחלט וגילוי מלא מצד המערכת הרפואית, הקפדה גדולה על הכללים, ומסירות נפש עצומה להצלת חיים. כל מי שפונה לבית חולים סומך על הרופאים, ובצדק, ואסור להאמין לשמועות כאלה.

כבוד הרב, אנחנו מרגישים חובה קדושה, להחזיר לא-לוהים את גוף יקרנו שנפטר, שלם כמו שקיבלנו אותו. קשה לנו אפילו לחשוב על הוצאת איברים מגופו, והבאתו לקבר כשגופו חלול וחסר – איך הוא יקום בתחיית המתים בלי לב וכבד, ריאות וכליות וקרניות עיניים?

כל האיברים האלה, וגם שאר הגוף, מתפרקים בקבר, ונשארות רק העצמות. אין אדם שלם בגוף, במיוחד בקבר. אדם יכול להיות שלם במעשי ובזכויות שלו לפני ה', אבל הגוף מתפרק ונרקב. לחשוב שבורא העולם והאדם יקים בתחיית המתים גוף פגום, מפני שהוציאו איברים להצלת חיים, זה גובל בכפירה.

ה' יכול להחיות גם מתים שנשרפו כליל, ולא נשאר מגופם כלום – כל הקדושים שמתו על קידוש השם יקומו בתחיית המתים, כי מה שקובע זה לא שלימות הגוף, אלא שלימות הזכויות והמעשים. ברור, שהצלת חיים של אנשים חולים זו מצווה גדולה, שמותר לחלל שבת בעבורה, ולכן מותר ואף מצווה לבצע ניתוחי השתלה דחופים גם בשבת.

אין זכות יותר גדולה לנפטר מאשר הצלת חיים באיבריו, דווקא בשעה שהוא עומד לדין על כל מעשיו בעולם הזה, ותרומת האיברים שלו יכולה לכפר על כל חטאיו ולעמוד כזכות גדולה לכל משפחתו. כל התפילות ולימוד המשניות לעילוי נשמת הנפטר, עם כל החשיבות הגדולה שלהן, אינן מתקרבות לזכות של הצלת חיים באיברי הנפטר, לאחר קביעת מותו לפי מות הנשימה בגזע המוח, והסתלקות הנשמה מהגוף. נשימה = נשמה.

כל מי שזקוק לעזרה ולעצה, יכול לפנות אל הרבנים העוסקים בנושא באמצעות המתאמות בבתי החולים, שכולן יודעות איך להשיג אותו.

• מאמר זה נכתב לזכותו ולעילוי נשמתו של אבי כהן ז"ל

תגיות: תרומת איברים | הרב יואל בן-נון | אבי כהן
[חזרה](#)